

A kurzus kódja: FL-223, FLN-300.27, BBN-FIL-401.06
A kurzus címe: Tudományfilozófia előadás
A kurzus címe (angolul): Philosophy of Science (lectures)
A kurzus előadója: E. Szabó László
Kurzus előadójának fogadóórája (hely és idő): Szerda. 14:00 – 16:00, i. ép. 215/223
A kurzus helye és ideje: péntek 14:00 - 15:30, MUK I/208
KURZUS ELSŐ FOGLALKOZÁSÁNAK IDŐPONTJA: szeptember 12.

A kurzus előfeltétele(i): nincs
A jegyszerzés módja(i): szóbeli vizsga
Követelmények: Az előadásokon elmondottak ismerete. A kötelező irodalom elolvasása. (Angol nyelvismeret hiányában a kötelező angol nyelvű irodalom helyettesíthető a témát lefedő, az ajánlott irodalomban felsorolt tételekkel.)

<p>A kurzus leírása, tematikája:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mi a tudományfilozófia? • Tudományos magyarázat <ul style="list-style-type: none"> • Magyarázat vs. konfirmáció • Tudományos magyarázat és a "Miért?"-kérdések • Dedukció vs. indukción • Magyarázat és az ismertre való visszavezetés • A tudományos magyarázat deduktív-nomologikus típusa • A természeti törvény fogalma • Statisztikus magyarázat • Okság és magyarázat viszonya • Tudományos hipotézisek kvalitatív konfirmációja <ul style="list-style-type: none"> • Empirikus evidenciák • Hipotetiko-deduktív módszer • A kvalitatív konfirmáció más típusai • Az indukción Hume-i kritikája • Bayesiánus konfirmációelmélet <ul style="list-style-type: none"> • A valószínűségelmélet alapfogamái és interpretációjuk • Bayesianizmus • A tudományos realizmus problémája <ul style="list-style-type: none"> • Metafizikai és induktív szkepticizmus • Kant • Logikai empirizmus és a nyelvi fordulat • A jelentés verifikációelmélete • Konfirmáció, jelentés és az "elméletek standard felfogása" • Demarkációs probléma • Aluldeterminációs tézis • Quine jelentésholizmusa • Quine-Putnam-féle nélkülözhetetlenségi argumentum • A matematika sajátos filozófiai problémái • A tudomány mint történelmi-társadalmi jelenség: Kuhn, Lakatos, Feyerabend, tudásszociológia

<p>A kurzushoz tartozó kötelező irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A felkészüléshez rendelkezésre fog állni az előadások vetített anyaga letölthető pdf file formájában.

- *Introduction to the Philosophy of Science*, M.H. Salmon et al. (eds.) (Prentice Hall, New Jersey, 1992) 1-131 old.
- T. Kuhn: *A tudományos forradalmak szerkezete* (Gondolat, Bp. 1984)
- E. Szabó László: *A nyitott jövő problémája - véletlen, kauzalitás és determinizmus a fizikában*, Typotex Könyvkiadó, Budapest, 2002. (A könyv javított digitális kiadása PDF formában letölthető a tárgy honlapjáról) (68-71; 76-130 old.)
- Két pdf-ben letölthető segédanyag Kuhn-ról
- H. Hahn: Logika, matematika és természetismeret, in *A Bécsi Kör Filozófiája*, Szerk. Altrichter F. (Gondolat, 1972) 217-242

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

1. Laki J.: Empirikus adatok, metodológia, gondolkodás és nyelv a XX. Századi tudományfilozófiában, in *Tudományfilozófia*, Szerk. Laki J. (Osiris - Láthatatlan Kollégium, Bp. 1998) 7-33.
2. M. Schlick: Az ismeret fundamentumáról, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 27-40.
3. R. Carnap: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai analízisén keresztül, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 9-26.
4. C. Popper: *A tudományos kutatás logikája* (Európa, Bp. 1997) I. fejezet (31-59), II. fejezet (60-69).
5. I. Lakatos: A kritika és a tudományos kutatási programok metodológiája, in *Lakatos Imre tudományfilozófiai írásai* (Atlantisz, Bp. 1997) 19-63.
6. C. Hempel: A tudományos magyarázat logikája, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 109-127.
7. C. Hempel: Az indukció újabb problémái, in *Tudományfilozófia* Szerk. Laki J. (Osiris - Láthatatlan Kollégium, Bp. 1998) 87-106.
8. W. Quine: Az empirizmus két dogmája, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 131-151.
9. H. Putnam: Mi a realizmus?, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 523-528.
10. R. Boyd: A tudományos realizmus jelenlegi helyzete, in *Tudományfilozófia* Szerk. Laki J. (Osiris - Láthatatlan Kollégium, Bp. 1998) 170-188.
11. P. Feyerabend: A szakember vigasztalása, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 219-250.
12. D. Bloor: A tudásszociológia erős programja, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény) Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 427-445.
13. B. Barnes, D. Bloor: Relativizmus, racionalizmus, tudásszociológia, in *Tudományfilozófia* Szerk. Laki J. (Osiris - Láthatatlan Kollégium, Bp. 1998) 189-207.
14. L. Laudan: A tudomány áltudománya, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény), Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 477-495.
15. Huoranszki F.: *Modern metafizika*, Osiris, 2001, I. fejezet (A tudományfilozófiától a metafizikáig), II. fejezet (Természeti törvények).
16. A. Fine: Az ösztönös ontológiai szemlélet, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény), Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 571-590.
17. J. Habermas: A metapszichológia szcientista önféltreértése, in *Filozófusok Freudról és a pszichoanalízisről*, Cserépfalvi, 1993, 91-106.
18. A. Grünbaum: *A pszichoanalízis alapjai*, Osiris, 1996, 28-72.
19. E. Szabó L.: *A nyitott jövő problémája - véletlen, kauzalitás és determinizmus a fizikában*, Typotex, 2002, 4.3 alfejezet (A valószínűség értelmezései), 76-99, 5 fejezetből (Kauzalitás)

100-120. old. (pontosabban a **89.-111.** pontok).

20. L. E. Szabó: Formal Systems as Physical Objects: A Physicalist Account of Mathematical Truth, *International Studies in the Philosophy of Science*,
21. L. Laudan *et al.*: A tudomány változásai: filozófiai modellek és történeti kutatás, in *Tudományfilozófia* (Szöveggyűjtemény), Szerk. Forrai G. és Szegedi P., (Áron Kiadó, Bp. 1999) 267-330. (Ezt nem javaslom végig elolvasni, de tanulságos belenézni.)
22. Forrai G., Bevezetés, in W. O. Quine: *A tapasztalattól a tudományig*, Osiris, 2002. (7--59. old.)